

بُستان آباد، شهرستان و شهر مرکز آن واقع در استان آذربایجان شرقی...

بُستان آباد، شهرستان و شهر مرکز آن واقع در استان آذربایجان شرقی.

شهرستان بستان آباد از شمال به تبریز و هریس، از شرق به سراب، از غرب به آذرشهر و اسکو، و از جنوب به هشترود، میانه و مراغه محدود می‌گردد. قرار گرفتن این شهرستان در مسیر جاده ترانزیتی تبریز - تهران و تبریز - اردبیل از لحاظ اقتصادی حائز اهمیت است.

این شهرستان براساس تقسیمات کشوری سال 1376ش از دو بخش مرکزی و تیکمه‌داش تشکیل شده است. بخش مرکزی به مرکزیت شهر بستان آباد، شامل دهستان اوجان غربی، شبلی، مهران‌رود جنوبی، مهران‌رود مرکزی و قوریکل، و دارای 6 آبادی است. بخش تیکمه‌داش به مرکزیت روستای تیکمه‌داش، شامل دهستان سهندآباد، اوجان شرقی، عباس شرقی و عباس غربی، و دارای 9 آبادی است سازمان... در شهرستان بستان آباد، اوجان از اهمیت تاریخی برخوردار است. مساحت این شهرستان 50/ کم، و در کل دارای 85 آبادی است سرشماری...، پانزده.

هوای منطقه در زمستان سرد، و در تابستان معتدل و ملایم است. رودهای شرقی، اوجان و بارنج قسمتهایی از آن را مشروب می‌کنند دایرةالمعارف فارسی. کوه سهند به ارتفاع 00 متر با قله‌های متال، اروانه و بزداغ در جنوب این شهرستان واقع است. همچنین رشته کوه عون بن علی با قله تک الئی به ارتفاع 52 متر در این شهرستان قرار دارد. مقدار باران سالیانه به 20 میلی‌متر می‌رسد. رود اوجان از کوهستانهای سهند شمالی سرچشمه می‌گیرد و پس از دریافت شعبات چندی از وسط بستان آباد می‌گذرد خاماچی، 15.

این ناحیه چشمه‌های آب گرم معدنی دارد که از جاذبه‌های جهانگردی آن محسوب می‌شود و در بین آنها چشمه مرجان سو، شایان توجه است مشکور، 4. محصولات عمده آن غلات، سیب‌زمینی، میوه، صیفی، سبزی و لبنیات به خصوص پنبه مرغوب است جغرافیا...، 90. براساس آمارگیری سال 1375ش، جمعیت این شهرستان 02، 08 نفر، شامل 78، 3 نفر شهری و 24، 4 نفر روستایی بوده است سرشماری، شانزده. اشتغال روستاییان کشاورزی، دامداری و قالی‌بافی است جغرافیا، همانجا. به علت وجود معادن گچ و آهک در کوههای این ناحیه کارخانه‌های مجهز گچ آذربایجان در کنار جاده تبریز - بستان آباد تأسیس شده است همانجا، خاماچی، 39. معادن فسفات نیز در منطقه وجود دارد مشکور، 9.

شهر بستان آباد در 6 و 0 و 0 طول شرقی، و 7 و 0 و 5 عرض شمالی، در 0 کیلومتری جنوب شرقی تبریز واقع است. ارتفاع آن از سطح دریا 79 متر است. دمای هوا در تابستان به 0 تا 5 و در زمستان به 7- تا 8- سانتی‌گراد می‌رسد. شهر از قسمت بستان آباد علیا و وسطی و اسکی کند ده کهنه تشکیل می‌شود و جمعیت شهر بر طبق آمار سال 1375ش، 78، 3 نفر بوده است که همه شیعه مذهبند و به زبان ترکی تکلم می‌کنند دائرةالمعارف تشیع . سابقه تاریخی: بستان آباد تقریباً در محل شهر قدیم اوجان بنا شده است. از نام بستان آباد در منابع کهن نشانی نیست و تنها از شهر اوجان به عنوان شهر و سرزمینی تاریخی یاد شده است.

اوجان به سبب بروز حوادث و جنگها، بارها ویران گردید و رفته‌رفته اهمیت خود را از دست داد. اصطخری اوجان را به صورت اَجَن نوشته، و نام آن را در ردیف شهرهای میانه، خونه، داخرقان دهخوارقان، خوی، سلماس، مرند، تبریز و دیگر شهرها آورده است ص 81- 82. یاقوت این نام را به صورت اُجان ذکر کرده است /31. ابوالفدا آن را شهر کوچک پرخیر و نعمت، دارای چشمه‌های آب، بازارها و رستاق نوشته است ص 98، 99. چنین به نظر می‌رسد که اوجان در سده 4م شهری آباد بوده است. حمدالله مستوفی که تا اواخر سده 4م می‌زیسته، از اوجان به عنوان شهر یاد کرده است ص 83. این شهر در حمله لشکر تاتار و مغول ویران گردید نسوی، 9، ولی احیا و تجدید آبادانی شهر به فرمان غازان خان حك 94 - 03/295-304م از ایلخانان مغول صورت پذیرفت و وی آن را «شهر اسلام» نامید

در 94ق بایدوخان، یکی از ایلخانان مغول در اوجان به فرمان غازان خان کشته شد اقبال، /57- 58. غازان خان بارویی بر شهر اوجان کشید که گرد آن هزار قدم بود مجددي، 79. عواید این شهر و روستاهای اطراف آن به نهادهای عمرانی غازان خان تعلق داشت بارتولد، همانجا. عواید دیوانی اوجان در سده 4م/ ق، 0 هزار دینار بود بیانی، 90. غازان خان در اوجان سمت وزارت و صاحب دیوانی را به خواجه سعدالدین محمد مستوفی ساوجی داد و نیابت وزارت را برعهده رشیدالدین فضل‌الله همدانی گذارد و این دو با هم سرزمینهای دولت غازان خان را اداره می‌کردند اقبال، /66. در ذیحجه 99 از سوی غازان خان، قوریلتهای در اوجان تشکیل شد همو، /74. اندکی پیش از آن در 99/299م غازان خان تمام شهر اوجان را که ویران شده بود، از نو بنا کرد همو، /07. اولجایتو سلطان محمد خدابنده سل 03-16ق/304-316م در ذیحجه 03 پس از مرگ غازان‌خان به اوجان آمد و در 5 همان ماه بر تخت سلطنت ایلخانی نشست همو، /07- 08؛ حافظ ابرو، 6. محل تولد ابوسعید فرزند اولجایتو و فرمانروای ایلخانی بنا به نوشته مورخان در اوجان بوده است ابوالقاسم، 4. تاج‌الدین علی شاه وزیر ابوسعید ایلخانی در 23ق/323م در اوجان درگذشت. جسد وی را از آنجا به تبریز بردند و در آرامگاهی که بنا کرده بود، به خاک سپردند مشکور، 99-00. در 36ق/336م موسی، نواده بایدوخان که آخرین فرمانروای دودمان ایلخانی بود، در شهر اوجان بر تخت نشست شرف‌الدین، گ 64؛ اقبال، /52.

چنین آمده است که آرپاخان از فرمانروایان ایلخانان مغول، در اوجان به دست عساکر امیرعلی شاه، در 36ق/336م کشته شد اعتمادالسلطنه، /31. سلطان اویس جلایر سل 57-77ق/ 356-375م در 62ق/361م به قزاق رفت، ولی به سبب بروز وبا، آن سرزمین را ترك گفت و به اوجان آمد عبدالرزاق، 33. در 77ق/375م شاه شجاع سل 59-86ق/358-384م به تبریز لشکر کشید و مدتی از پاییز همان سال را در اوجان گذرانید مشکور، 96- 97. بنابر نوشته بارتولد، اوجان یکی از خنک‌ترین نقاط بیلاقی ایران محسوب می‌شد و در سده 4م/ ق جوامع مسیحی در این شهر سکنی داشتند همانجا. مرگ فرایوسف فرمانروای قراقویونلو به سال 23ق/420م در اوجان روی داد اعتمادالسلطنه، /39؛ قس: روملو، 15.

در قرن 1ق/7م تبریز دروازه داشت که یکی از آنها دروازه اوجان بود بهرامی، 7. در دوران سلطنت فتحعلی شاه قاجار، ازسوی عباس میرزا نایب‌السلطنه در اوجان کاخی بنا گردید اعتضادالسلطنه، 92؛ چنانکه نوشته‌اند، این کاخ اقامتگاه بیلاقی عباس میرزا بود کوتزیونه، 82. کوتزیونه قصر اوجان و سبک معماری و تابلوهای نقاشی آن را به شرح آورده است. به نوشته وی، بهترین نقطه اوجان، برج مربع وسیعی است که مشرف به تمام عمارت است ص 96. با مرگ محمدشاه قاجار در 26ق/848م ناصرالدین شاه هنگام عزیمت از تبریز به تهران، در همان سال میرزا تقی‌خان امیرکبیر را که همراه او بود، در اوجان به مقام امیرنظامی منصوب کرد بامداد، /11 و اوجان را

